

Tri citróny

Žil raz jeden veľmi bohatý starý kráľ a ten kráľ mal jedinkého syna, krásneho ako ruža, mocného ako dub. Tohto syna opatreného vidieť, to bola jeho ostatná a najsrdečnejšia žiadosť. I zavolá ho raz pred seba a vážnym hlasom prerečie:

"Syn môj, radosť moja! Vidiš, že sa mi hlava zabelela, ako tá jedľa, keď ju biely srieň pokryje, a ja schýlil som sa k zemi, ako zrelý klas, keď blíži sa k žatve. Dnes-zajtra oči zatvorím a ešte neznám, v akom stave ťa zanechám. Žeň sa, syn môj, žeň! Nech ťa vidím zaopatreného a nech ťa požehnám skôr, ako mi oči zatlačíte."

Otec zamlkol a milý syn zamyslel sa. Myslel, na čo dosiaľ ešte nepomyslel. Ale nič nevymyslel, čo by bol povedal na to drahému otcovi; len taký zamyslený aj od otca odišiel.

Sedemdesiatšesť dní od toho času pominulo a mladý kráľovčik nežení sa. Všetko na svete, aj toto rád by bol urobil otcovi po vôli - ale čože, keď nebolo dievčať a srdcu jeho milého.

Tisíc a tisíc ich videl, krásnych ako ľalie, ale ešte žiadnej svojmu srdcu milej. Kde ju vziať, kde ju nájsť a otca spokojiť, o tom jednom hútal naveky.

Raz, ako tak do seba zamorený v záhrade sedí - kde sa vezme, tu sa vezme - postaví sa pred neho stará hrbatá žena.

"Chod' na sklený vrch, odtrhni tri citróny, a budeš mať ženu, ktorú tvoje srdce zaľúbi!" prerečie, a ako skrsla, tak zmizne.

Ako jasná strela prelietli tieto slová cez dušu kráľovčikovu. V tom okamžení sa schytil a umienil si, že neustane, podčím nevyhľadá sklený vrch a nedostane tie tri citróny. Hneď šiel k otcovi a vyjavil mu všetko. Otec, pokývajúc šedivou hlavou, zvolil mu na to, požehnal ho na cestu a dal mu peňazí, koňa i zbroj.

Hustými horami, pustými pólami putoval náš kráľovčik dlho, veľmi dlho, ale o sklenom vrchu a o troch citrónoch ani chýru, ani slychu. Dlhý cesta vytrovala ho pomaly z peňazí; predal potom koňa, popredal zlaté prstene a čo drahého mal na sebe, predal i zbroj; len ešte striebornú otcovskú šabl'u nechal si pri boku. Unavený, utrápený blúdil tam tými horami.

"Ach, bože môj, bože, len či ťa ja dakedy nájdem?" vzdychol si taký utrápený zhlboka a hodil sa pod širokú lipu do chládku.

Ako tak hodil sa, zazvonila otcovská šabl'a na zemi a na vrchu širokej lipy zakrkalo dvanásť havranov, čiernych ako uhoľ. Hrkotom šable splašené, schytili sa na krídla a leteli vo víchor ponad vysoké stromy, sám pánboh vie, kde.

"Hm, už som živého tvora dávno nevidel," preriekol kráľovčik sám k sebe. "Pôjdem v tú stranu, v ktorú havrany leteli, azda sa mi dáka nádeja ukáže."

Tri dni a tri noci pominuli, čo šiel nanovo, až naostatok ukázal sa mu zďaleka jeden vysoký zámok, a nad zámkom dvanásť čiernych bobuliek kolembalo sa sem a tam v povetrí. Akoby mu bol novej sily nalial, pustil sa zrezka ďalej, bo si pomyslel, že tam predsa dakoho nájde. Zámok bol zo samého olova; okolo neho obletúvalo dvanásť havranov; na dvore stála stará žena, o dlhú olovenú palicu opretá.

"Jaj, syn môj, kdeže sa ty tu berieš? Ved' tu ani vtáčika, ani letáčika nechyrovať, nie že by to človečika!" rečie starká kráľovčikovi. "Ale utekaj, ak ti je život milý, bo keď môj syn príde, ten ťa zje."

"Ach, nestrašteže ma tak, stará matka, nie!" prosí sa jej kráľovčik. "Ved' som len na poradu prišiel k vám, či by ste o sklenom vrchu a o troch citrónoch voľač nevedeli."

"O sklenom vrchu a o troch citrónoch neslýchala som ja, syn môj, nikdy. Ale počkaj, zavolám mojich sluhov, azdaže tí dač budú vedieť."

Tu vytiahla olovenú píšťalku, zapískla na nej tri razy a dvanásť havranov zletelo k nej dolu. Dlho s nimi čosi mrmlala, až zvolala:

"Syn môj, darmo ti je, ani oni o tom nevedia!"

Kráľovčika slzy zaliali, bo nevedel, kde sa už teraz obrátiť má.

"No, nesmúť sa ešte," rečie na to starká; "ved' je ešte nie po všetkom. Príde môj syn domov, spýtame sa toho. Ved' ťa už len dáko pred ním zachránim. Skryješ sa pod metlu a tam budeš čušať, kým ti nepoviem, aby si von vyšiel."

Zahučali hory, zatriasol sa zámok a starká ukryla kráľovčika pod metlu, že to jej syn ide.

"Fuj, fuj, človečina smrdí!" skríkol ten jej syn ešte vo dverách a veľikým oloveným kyjakom dupol na zem, ako čoby sto hromov odrazu bolo durklo. "Kde je, čo je zaňho? Lebo hneď vás zjem, mamó!"

"Ach, nieže tak, syn môj drahý, nie!" krotí ho mať. "Ved' to prišiel jeden krásny mládenček, chce poradiť sa s tebou o voľačom."

"O čom takom?"

"Ved' ti on to sám povie; len či mu nič neurobíš?"

"Neurobím; nech len vylezie von ten črviačik."

Vyliezol kráľovčik spod metly, trasúci sa ako prútik v lese, bo videl pred sebou ozoru, ktorá keď horou prechádzala, i tie najvyššie jedle hlavou prevyšovala.

"No, ty chrúst, čo sa bojíš?" skríkol obor a buchol oloveným kyjačiskom kráľovčikovi zrovna pred nos. "Skiad' si? Čo chceš? Hovor, ak ešte duša v tebe!"

Ale kráľovčik odsanoval sa už na všetko a povedal smelo:

"Čože by som chcel? Potulujem sa, už sám neviem odkedy, po týchto horách a hladám sklený vrch a na ňom tri citróny. Či bys' mi ty o tom dač povedať nevedel?"

Ozrutný obor zmraštil čelo, oči mu lietali ako hromové blesky, akoby bol chcel prehliadnuť odrazu všetko, čo kedy vídal. Ale po chvíli už tichším hlasom preriekol:

"Ó sklenom vrchu tu nechyrovať. Ale pôjdeš k môjmu bratovi na strieborný zámok, azdaže ti ten bude vedieť dačo povedať. No, ale počkaj, lačného ťa nepustím. Matka, sem tie halušky!"

Matka položila veľkú misu na stôl a jej ozrutné synsko zasadlo si k miske.

"Pod' a jedz so mnou!" skríkol na kráľovčika a dupol oloveným kyjakom.

Kráľovčik vezme prvú od kraja halušku medzi prsty, nesie ju do úst, zahryzne, a v strachu ani nevie, že si dva zuby vylomil - lebo to boli halušky olovené.

"No, čože nejše?" spytuje sa ho obor. "Azda sa ti nepáčia?"

"Ach, ba sú dobré, ale sa mi teraz nechce."

"No, keď sa ti teraz nechce, naber si do kapsy, zješ cestou."

Milý kráľovčik, voľky-nevoľky, musel si nabrat' olovených halušiek do kapsy. Potom už odobral sa a šiel ďalej.

Šiel on, šiel za celé tri dni a tri noci, a čím ďalej šiel, tým väčšmi zatúlal sa do hustej tmavej hory. Pred ním pusto, za ním pusto; nevídať nikde ani len živého tvora.

"Ach, bože môj, bože, len či ťa dakedy nájdem?!" vzdychol si utrápený a slzy mu v očiach zahrali.

S tým prevalil sa na zem. Zvuk striebornej šable roz-lietol sa široko. Nad ním zakfškalo štyriadvadsať havranov, brinkotom šable splašených, a schytiac sa na krídla, leteli vo víchor.

"Dobrý znak!" zvolal kráľovčik a bystro skočil zo zeme.

Pobral sa v tú stranu za havranmi a šiel, šiel, až ukázal sa mu - ale veľmi ďaleko - vysoký zámok. Nad ním kolimbalo sa štyriadvadsať čiernych bobuliek. Ale múry zámku blyšťali sa, že ani dobre poďívať sa nemohol na ne, lebo ten zámok bol z čistého striebra.

Na dvore stála hrbatá žena, o dlhú striebornú palicu opretá. I táto kráľovčika len s tým privítala:

"Jaj, syn môj, kdeže sa ty tu berieš? Ved' tu nechyrovať ani vtáčika, ani letáčika, nie že by to človečika! Ale ak ti je život milý, utekaj, bo keď môj syn domov príde, ten ťa zje."

"Ach, stará matka, nezje ma, nezje, keď mu poviem, že ho brat z oloveného zámku pozdravuje; aj vás pozdravuje vaša sestra!"

"Čo? Bol si u mojej sestry?"

"Ja, veru bol! A tu mám ešte aj halušky, čo mi dali na cestu."

Tu boli svoji a starká vďačne vypočúvala kráľovčika, kde a po čo on to chodí. Zamyslela sa, potriasla hlavou, pokašľávala tu i tu, ale o troch citrónoch ani ona nič nevedela.

"Počkaj," vraví, "azda budú vedieť moji sluhovia!"

Tu vytiahla striebornú píšťalku, zapískala na nej tri razy - a štyriadvadsať havranov, čiernych ako uhoľ, zletelo k nej. Mrmlala s nimi, šeptala čosi, až zvolala:

"Nič je, syn môj, nič; ale príde môj syn domov, azdaže ti ten bude vedieť dač povedať. Skryješ sa ale pod posteľ a neohlásiš sa, kremä keď ťa zavolám."

Zahučali hory hlasom stocentovým a zámok striasol sa. Náš pocestný vedel už, čo je to, a len čušal pod tou posteľou.

"Fuj, fuj, človečina smrdí!" zrevalo ozrutné chlapis-ko ešte vo dverách a strieborným kyjačiskom duplo na zem, že striasol sa celý zámok poznove. "Kde je, čo je zaňho? Von s ním, mamó, lebo hneď vás zjem!"

"Ach, nieže tak, syn môj, nie! Ved' to len jeden mládenček prišiel, doniesol ti pozdravenie od brata z oloveného zámku a chce voľač poradiť sa s tebou."

"No, to je inšie; tak mu ani ja nič neurobím."

Kráľovčik sa už posmelil, vyskočil spod postele a zastal si k nemu. Ale mu nebol iba po kolená. A obor, keď takto podíval sa naňho:

"No, ty chrúst," rečie mu, "či si bol pri mojom bratovi?"

"Nuž veru som bol! A tu mám ešte aj halušky, čo mi dal na cestu."

"No, chlap si. Verím ti, lebo môj brat také halušky jedáva. Teraz mi povedz, čo chceš?"

"Ach, čože chcem? Prišiel som sa ťa spýtať, či nevieš dač o sklenom vrchu a o troch citrónoch."

"Hm, počul som ja o tom dakedy, počul, ale sa mi to len tak, ako vo sne, marí. Ďaleko je to, viem; lenže na cestu iba ak môj brat zo zlatého zámku ťa upraví. Keď si sa už sem prikonal, pôjdeš ešte aj k nemu. Ale počkaj, lačného ťa nepustím. Mamó, sem tie halušky!"

Na veľkej striebornej miske doniesla stará halušky a položila ich na strieborný stôl.

"No, jedz!" zvolal syn a dupol strieborným kyjačis-kom na zem, že miska na piad' od stola odskočila.

Kráľovčik zmúdreľ už pri olovených haluškách, nuž aj teraz na strieborné povedal len to, že sa mu nechce jesť, ale že si naberie na cestu, ak mu dá.

"Naber si, koľko len chceš," povedal obor, "aby si pamätal, kedy si bol na striebornom zámku. A choď, pozdrav mi brata aj tetku!"

Kráľovčik si nabral, ani nečítal koľko, pekne zaďa-koval a odobral sa ďalej.

Už tri dni boli pominuli, čo náš pocestný po hustých horách blúdil, ani nevediac, či sem, či ta. Rozžialil sa náramne:

"Bože môj, bože môj! Len či ťa ja dakedy nájdem!"

Utreľ si vyznojené čelo a hodil sa pod širokého buka, aby si kus oddýchol; zazvonila otcovská šabl'a na zemi a jej strieborný hlas rozlietol sa široko. "Kf-kf-kf!" zakfkaľo nad pocestným množstvo havranov splašených a letelo vo víchor.

"Chvalabohu, zlatý zámok nebude ďaleko!" zvolal kráľovčik a zabral sa v tú stranu, skiad' mu havrany cestu ukázali.

Sotva vyšiel z doliny na briežok, tu ti krásna široká lúka. Naprostred lúky stál zlatý zámok, krdeľ čiernych havranov obletúval ho a pred bránou stála stará zhrbená žena, opretá o zlatú palicu. Ani čo by sa bol do slnka podíval, tak ligotalo sa to všetko. I zakryl si oči rukou a kráčal ako voslep, až ani nevedel, iba keď starká naňho zavolala:

"Syn môj, syn môj, čože ty tu hľadáš? Ved' tu nechyrovať ani vtáčika, ani letáčika, nie že by to človečika! Ale utekaj, bo ťa môj syn zje."

"Haj, stará matka, ozajže ma zje?" nebál sa už kráľovčik nič. "Ved' mu varí nesiem pozdravenie od brata zo strieborného zámku. Hľa, tu aj halušky, čo mi dal na cestu."

"Ach, čo ty nepovedáš! Teda si ty bol na striebornom zámku? Nuž a moja sestra čo? Či ešte žije?"

"Pravdaže žije; dala vás pekne pozdraviť."

"Ďakujem ti, ďakujem. No, ved' keď ťa ona opatrila, opatrím ťa ešte aj ja. Len ozaj, čo ťa sem priviedlo?"

"Ach, nuž čože by ma? Hľadám sklený vrch a tri citróny."

"Sklený vrch - tri citróny," homre si stará pod nos, potriasa hlavou a pokašľáva. "Marí sa mi, marí voľač aj o tom. Ale počkaj, čo povedia sluhovia."

I zapískala tri razy na zlatej píšťalke a krdle havranov zlietli pred ňu. Mrmlala, homrala s nimi a havrany jeden za druhým poodletúvali, až ostala sama a obrátila sa ku kráľovčikovi:

"Tamto ponad tie hory, vidíš, černie sa maličká bobuľka; to je čierny vrch, za ním je aj sklený. Ale to ti už iba môj syn povie, ako tri citróny z neho dostaneš. Pod' už len dnu, ukryjem ťa pod stôl, aby sa ti dač nestalo."

Zahučali hory, zatriasol sa zámok; už ten jej syn pri-chodil. Vo dverách zlatým kyjačiskom udrel o zem, až zámok striasol sa nanovo a jeho zlatý zvuk odrazil sa od sedemdesiatej siedmej doliny. Ale volal zle-nedobre:

"Mamo, tu človečina smrdí; sem ju, nech ju zjem!"

"Tichšie, syn môj, tichšie," krotí ho mat'; "ved' to len jeden krásny mládenček prišiel a doniesol ti aj pozdravenie od brata zo strieborného zámku."

"No, ved' keď ho môj brat živého prepustil, ani ja mu neurobím nič. Kdeže je?"

Vytiahol sa kráľovčik spod stola, ale vyzeral popri tej ozrute, ako čo by bol dakde pod vysokou vežou stál.

"No, povedzže mi, ty chrúst, čo chceš a nač moceš sa tu?" spýtal sa obor.

"Hľadám sklený vrch a na ňom tri citróny!"

"A ved' by ti tu už aj malé dieťa ukázalo tamto nad horami tú bobuľku. To je čierny vrch a tam je aj sklený. Na sklenom vrchu stojí strom utešený, čo mu na celom svete páru niet, a na tom strome visia tri citróny, čo na sedem míl dookola voňajú. Vyjdeš na vrch, kľakneš si pod strom a nadložíš ruky. Ak sú ti tie citróny súdené, odpadnú ti samy od seba do rúk; ak sú ti nie súdené, ne-odtrhneš ich, čo by si čo robil. Ak ich predsa dostaneš a na ceste domov idúc zlacnieš, rozkroj hocktorý z nich, i naješ sa i napiješ sa z neho . . . Ale počkaj, lačného ťa ani ja nepustím od seba, abys' mi pamätal, kedy si bol na zlatom zámku. Matka, sem tie halušky!"

Matka postavila zlatú misku na stôl a milý syn dupol kyjačiskom na zem, že misa za pol hodiny na stole tancovala.

"A teraz jedz," vraví, "a ak nechce sa ti, naber si, zide sa ti to ešte."

Kráľovčik poslúchol, nabral si, poďakoval sa za uctenie i za radu a pobral sa vo meno božie ďalej.

„A čo zoderiem nohy po kolená, ruky po lakte, pôjdem, kým f a nedostanem!" zaumienil si, keď z brán zlatého zámku vychádzal.

A veru aj mal čo ísť! Na siedmy deň zarazila ho vôňa milá, premilá! Vedel, že je už len sedem míl od vrchu. Aj sa mu ten skoro zamihotal v očiach, čistý, jasný, ako oko. Rozbehol sa od radosti a nestavil sa iba pod vrchom. Ale tu zastal ako skamenený. Vrch bol vysoký do neba, hladký ako ľad a zádrapky na ňom žiadnej! Čo tu robiť? Pustil sa už len hore vrchom. Šlo mu to ako tak, kým vrch bol plytkej ši, ale na prvej strminke vyšmykli sa mu nohy, a on hybaj! dolu stranou. Našiel sa na holej zemi! Pozbieral sa po psote, ale o chvíľku bol zasa len tam, kde prvej. A čo raz čím vyššie vyšiel, tým hlbšie zhrmel dolu.

Malo sa mu srdce puknúť, keď pozrel dohora a tam rozchvieval krásny strom konáre, v jeho vrchovci kolim-bali sa voňavé citróny, ale k nim dostať sa, nedajbože!

„A ved' sú mi to tie halušky na závade, ved' ma to tá ľarcha dolu ľahá," rozmyslel si napokon a začal halušky vyhadzovať z kapsy. Zahodí prvú, hľa! haluška prilipne sa na sklený vrch; zahodí druhú i tretiu, a vidí pred sebou tri schody. Už bolo dobre. Halušky hádzal po jednej pred seba a po tých schodoch kráčal hore vše vyššie a vše vyššie, až pekne-krásne dostal sa na samý hrebeň skleného vrchu.

Kľakol pod rozkonárený strom, vzdychol si zhlboka a ruky nadložil. A hľa! tri krásne citróny zleteli mu do hrsti samy od seba; strom skapal, sklený vrch zmizol, - a keď kráľovčik opamätal sa, už len šíra rovina rozkladala sa pred ním.

Hej, či sa pobral naradovaný domov! Nejedol, nepil, nevidel, nepočul - len či mal tri citróny v kapse. Ale na tretí deň začne ti mu v bruchu svitať. Bol by sa oddal už aj do olovených halušiek, keby len boli bývali! Vtom ti mu svitne aj v hleve, čo mu obor na zlatom zámku povedal. Vytiahol z kapsy najväčší citrón a rozkrojí ho napoly. Čo sa ti nestane?! Z citróna vyskočí krásne dievča, nahé ako prst, ukloní sa mu a zavolá:

"Či si mi pripravil jesť, či si mi pripravil piť, či si mi pripravil pekné šaty?"

Kráľovčik iba zobzeral sa na všetky strany, ale kde nič, tu nič: kapsa prázdna a dokola všade pusto, holo ako na dlani.

"Nemám, krásna stvora, nemám ti ani čo dať jesť, ani čo dať piť, ani do čoho ťa obliecť!" zažalostil on - a krásne dievča pľaslo tri razy bielymi rúčkami, uklonilo sa a zmizlo.

Z rozkrojeného citróna kráľovčik aj najedol sa, aj napil. Ale už vedel, čo to za citróny a umienil si, že už druhý nerozkrojí, čo priam čo bude. Ale na tretí deň hlad tri razy horší opásal ho a zmorilo ho to tak, že už ledva nohy za sebou vliekol.

„Či mi zhynúť, či bez teba byť?" myslel si a len sa vliekol.

„Ale ved' mi ešte tretí citrón ostane!" pomyslel si napokon.

Vyňal aj ten druhý z kapsy a rozkrojil ho. Raz krajšie dievča vyskočilo z citróna - ako ho pánboh stvoril - a uklonilo sa mu:

"Či si mi pripravil jesť, či si mi pripravil piť, či si mi pripravil pekné šaty?"

"Neprihotovil, duša drahá, neprihotovil!" zažalostil kráľovčik.

„Krásne dievča pľaslo do tretice bielymi rúčkami, uklonilo sa a zmizlo. Iba čo zas občerstvil sa a kráčal ďalej. Ale si už zaumienil, že radšej zahynie, ako by ten tretí citrón rozkrojil.

Ide si deň, potuluje sa aj na druhý holými pustatinami, a čo by len dáku jahôdku bol našiel na občerstvenie! Hlad i smäd morí ho a on omáľa i tretí citrón v rukách, či ho rozkrojiť, či tam skapat’.

"Ale už ako bude, tak bude so mnou: do tretieho rána ešte dočkám!" povedal si naposled a tmolil sa ďalej, až tam kdesi aj usnul. Raz prebudí sa a pretiera oči na to tretie ráno. Tu ti mu pred očima zablysnú sa pozlátené veže otcovho zámku! Zakračoval, čo mu nohy stačili, a už nebol ani hladný, ani smädný od samej radosti.

Doma ho dávno za mŕtveho pokladali - a tu ti im ako z neba spadol. Starušského otca iba slzy zaliali a nemohol ani dosť vyustískat’, vyobjímať sa s ním. A v ten deň potom nebolo opytovačkám konca-kraja, kde chodil, čo skúsil, čo doniesol. Na druhý deň ale pristrojili hostinu veľikú, stoly prikryli a vyberané jedlá i nápoje na ne nakládli. Krásne šaty na výber povešali na rámy. Všetko panstvo bolo už tu a čakalo len, čo to bude z toho tretieho citróna. Kráľovčik rozkrojil ho sám. Panička tri razy krajšia vyskočila z neho a:

"Či si mi prihotovil jest’, či si mi prihotovil piť, či si mi prihotovil pekné šaty?" uklonila sa pred ním.

"Prihotovil, duša moja drahá, prihotovil, čo ti len srdce zažiada!" povedal už teraz kráľovčik a podal jej zlaté šaty.

A na milú dievčinu len akoby ich bol ulial. Všetci zhíkli nad nevídanou krásou, keď obliekla sa do nich. Starý kráľ iba pojal dievčinu i syna za ruky, zrukoval ich a požehnal si ich ako svoje deti.

Bola hostina, bola svadba nad svadbami a všetko, čo tam bolo, skákalo už len od radosti, a najmä keď starý kráľ oddal ešte v ten deň všetko mladému kráľovi do ruky a sám chcel už len pri pokoji si žiť a skonat’ pri svojich milých dietskach.

Aj nežil on už potom zadlho, keď len syna opatreného videl. Ale synovi po otcovej smrti nebárs išla hodina. Ešte otcovi ani dobre oči nezatlačil, už susedný kráľ vzká-zal mu vojnu a zobral proti nemu vojsko veľiké. Aj mladého kráľovo vojsko nebolo menšie a rúbať sa vedelo. Na tom by teda nebolo bývalo pochyby. Ale kde tu podiet’ mladú žienku proti vojne?

Mali tam záhradu veľikú a vprostred záhrady jazero široké. Nad tým jazerom dal mladý kráľ postaviť na vysokej veži zlatý trón. Tam ubytovala sa mladá kráľovná tak, že k nej hore nik nemohol, kremä komu ona hodvábnu šnúru spustila a tak ho k sebe vytiahla. Tam teda bola už ako na bezpečnom a mladý kráľ odišiel do vojny.

Hej, ale bývala ti tam dakde aj tá stará baba, čo to kráľovčikovi o tých troch citrónoch povedala, a teraz hnevala sa, že kráľovčik tam dakde nezahynul, ale ešte aj toľkú krásu za ženu dostal. Mala tá pri sebe Cigánku, ktorá jej každé ráno na tom jazere vodu načierala. Raz, ako Cigánka vodu načiera, vidí tam tvár utešenú. I tresne krčahom o skalu, že hneď na sto kusov rozletel sa, a zvolá:

"Ba či by tá stará striga hodná bola, žeby som ja jej ešte po vodu chodila - ja, toľká nevídaná krása na svete!"

Ale vtom pozrie aj dohora na vežu a vidí tam kráľovnú ponad vodu nachýlenú. Hneď obadala sa, že to veru nevidela seba v tej vode, ale tamtú na veži - krásu naozaj nevídanú. Spustila oči k zemi a od hanby utekala preč; zabudla čo by len znak z roztrepaného krčaha domov doniesť.

A doma čakala ešte len búrku na seba. Ale sa jej to u starej na tento čas prepieklo. Stará vedela vopred o všetkom a ešte ti ju pekne zaobchodila:

"Ačak je len pekná tá kráľovná! Ačak jej tam len dobre! Ačak by tebe bolo na jej mieste byť! A vidíš, aj to môžeš. Len vypýtaj sa hore k nej, že ju budeš začesávať. A na, vezmi túto gombačku, a keď ti pri česaní prvý raz zdriemne, zapichni jej ju do hlavy. Neboj sa, môžeš sa už potom ty v zlatých šatách nazerat’ sa do jazera!"

Nebolo treba Cigánku veľa nahovárať. Pod’ tá k jazeru a začne sa tam kráľovnej vyškerat’:

"Jaj, akáže ste pekná! Ach, čiže ste mi pekná! Hej, ale by ste ešte sto ráz krajšia boli, keby ste sa mi dali učesať; veru by vám tie zlaté vlásky tak pozapletala, že by sa váš pán musel zaradovať."

A tak plietla a vyškerala sa, až kráľovná hodvábnu šnúru spustila a vytiahla ju hore.

Češe pľuha Cigánka zlaté vlásky, preberá, zapletá, až krásna kráľovná zdriemne. A tá ti jej vpichne tú gombačku do hlavy. Biela holubica zaletela zo zlatého trónu do neba a po kráľovnej neostali tam iba zlaté šaty, ktoré Cigánka chytro poobliekala na seba a tak nazerala sa zo zlatého trónu do jazera. Ale jazero Cigánke - čo priam v zlatých hábch - len Cigánku ukazovalo.

Mladý kráľ pobil svojich nepriateľov a šťastne vrátil sa z vojny. Prvé mu bolo bežať do záhrady a obzrieť tam svoje potešenie, svoju žienku, či jej dač nechybí. Keď tú tam videl, iba oči odvrátil a slzy ho zaliali. Ledva čo preriecť mohol:

"Ach, moja milá, premilá, ako si sa mi premenila!"

"Premenila veru, lebo ma žiaľ moril za tebou! Ach, žiaľ veľký, keď teba nebolo!" vyškierala sa Cigánka aj jemu a že si ho ide objasť.

Ale takej špate dať sa objímať! To už z neho nevyšlo. Ušiel od nej preč.

Od toho času nemal ani dňa, ani noci, jednoducho len na tom hútal, ako jeho krásna žena mohla premeniť sa na takú špatu, ale nič nenahútal, iba čo vždy väčšími rozžialil sa. Taký rozžialený prechodí sa raz po záhrade. Tu príletí mu krásna biela holubica na ruku a díva sa očička-mi milými do jeho žiaľnej tváre.

"Ách, čože je tebe, holubička? Vari aj tebe holúbok ošpatnel, ako mne moja krásna žena, že sa ty ku mne túliš?"

Hladká si ju, hladká, a vtom omlace jej na hlave akúsi hrčku. Rozfúkne pierca, a hľa! tam hlávka z gombačky.

"Ach, čože to boli za ľudia, čo tebe to sem zapichli?" povie a gombačku vytiahne.

V tom okamihu smutná holubička premenila sa na jeho krásnu ženu.

Vyrozprávala mu, čo a ako stalo sa jej. Kráľ dal hneď Cigánku aj starú babu chytiť a bez všetkého práva zmámiť.

Od tých čias ale nemal čo báť sa ani sily nepriateľov, ani zlosti mrcha ľudí; žil si teda so svojou krásnou žienkou v pokoji a v láske; v pokoji aj so svojimi poddanými kraľoval šťastne a slávne - sám pánboh vie dokedy.

